

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 2

РІВНЕ 2018

2. Полюжин М. М. Про синкретичні теорії концепту / М. М. Полюжин // Проблеми романо-германської філології: зб. наук. пр. – Ужгород : ЛІРА, 2006. – С. 5–22.

3. Скаб М. В. Закономірності концептуалізації та мовної категоризації сакральної сфери / М. В. Скаб. – Чернівці : Рута, 2008. – 560 с.

4. Слышкин. Г. Г От текста к символу: лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе / Г. Г Слышкин. – Москва, 2000. – С. 9.

5. Justin Trudeau. Common ground / Oneworld Publications Bloomsbury. – London, 2017. – 351p.

6. JUSTIN TRUDEAU, PRIME MINISTER OF CANADA [Electronic recourse]: [Web site]. – Access mode: <https://pm.gc.ca/eng/news/speeches> (viewed on March 05, 2018).

Гришина Є.А.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ФУНКЦІОНУВАННЯ МОДАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПРИПУЩЕННЯ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті розглянуто специфіку функціонування модальних дієслів на позначення припущення залежно від статі адресата та адресанта висловлення у сучасному англomовному художньому дискурсі.

Ключові слова: модальне дієслово, художній дискурс, картина світу, стереотип.

Annotation. The article reveals the peculiarities of the modal verbs denoting possibility functioning in the modern English literary discourse depending upon the sex of the speaker.

Key words: modal verb, literary discourse, picture of the world, stereotype.

Актуальність дослідження зумовлена загальною спрямованістю сучасної лінгвістики на вивчення дискурсу в його комунікативному аспекті. Вивчення особливостей функціонування мовних засобів відбиття стереотипних уявлень носіїв мови у художньому дискурсі можна віднести до найперспективніших напрямків лінгвістичних досліджень.

Мета роботи – виявити специфіку вибору модальних дієслів залежно від статі адресата та адресанта висловлення на матеріалі художнього дискурсу. Досягнення зазначеної мети обумовлює наступні **завдання**:

1) створити теоретичне підґрунтя для аналізу засобів вербалізації гендерних стереотипів;

2) виявити залежність вживання модальних дієслів від статі адресата та адресанта висловлення;

3) порівняти характеристики мовців чоловічої та жіночої статі обумовлені вибором модальних дієслів у мовленні.

Матеріалом для дослідження послужив онтологічний роман "Message In A Bottle" автора Nicholas Sparks, який є прикладом художнього дискурсу 21 сторіччя, що додає актуальності дослідженню [6].

В останні роки, коли розвиток комунікативної лінгвістики показав необхідність синтезу ідей, розроблених в мовознавстві, соціології, психології, етнографії, філософії, культурології термін «дискурс» вийшов за межі лінгвістики тексту. Для аналізу спілкування, комунікативної взаємодії індивідуумів недостатньо вивчення мови як системи знаків. Важливим є вибір лексичних засобів мови, спрямованих на досягнення певної комунікативної мети. Дані про їх функціонування в мові можна отримати, здійснивши повний аналіз дискурсу як мовної одиниці, що розташований вище рівня тексту, проте значно складніше організованого, ніж одиниці, що розташовані нижче, включаючи при цьому до парадигми дискурсивних одиниць соціальні, психологічні, кінетичні, етнографічні моменти. Об'єктом вивчення теорії дискурсу в широкому сенсі є мовленнєва взаємодія [3; 5; 7].

Мовна гендерна репрезентація відбивається на різних мовних рівнях та відображає статева належність референта-особи, а також сукупність стереотипних етносоціокультурних асоціацій, пов'язаних із певною статтю у конкретному лінгвокультурному соціумі на конкретному історичному етапі його розвитку. Для нас є важливим дослідження функціонування модальних дієслів як засобу відбиття сучасних гендерних стереотипів англomовного етнокультурного соціуму. Модальність розуміємо як мовну категорію, що виражає оцінку мовцем способу існування зв'язку між об'єктом дійсності та його ознакою, а також ступінь пізнання та бажаності здійснення цього зв'язку для мовця. З цього визначення випливає, що в основі категорії модальності перебуває інтелектуально-розумова оцінка [2].

Викладене уявлення про специфіку процесів у сфері художнього дискурсу дозволяє не тільки розширити наші уявлення про сутність комунікації, але й обґрунтувати наявність ще однієї функції естетичної традиції, яка поряд з такими, вже неодноразово описаними, як накопичення, збереження і трансляція художніх смислів, грає величезну роль при їх породження і сприйняття. Ця функція може бути названа креативною, оскільки саме в процесі смислового взаємобміну між окремими художніми висловами і такою естетико-смисловою освітою, що є "носієм" національної естетичної традиції, як картина світу, зароджує і розвиває нові художні ідеї та образи і здійснює перехід від апріорних художніх смислів до індивідуальних [1].

У художній мові розкриваються можливості та закономірності мовної системи. У загальнохудожній та індивідуально-авторській мові втілюються час і культура, особистість і світогляд, створюються когнітивно насичені художні світи [3; 4].

У даній роботі було розглянуто гендерні особливості вживання модальних дієслів мовцями чоловічої та жіночої статі, з метою з'ясування гендерних пріоритетів у сучасному англomовному художньому дискурсі.

Процедуру аналізу можна представити наступним чином: була проведена суцільна вибірка фрагменти дискурсу, які містять модальні дієслова, вжиті у прямій мові мовцями чоловічої та жіночої статі.

Загальна кількість речень з модальними дієсловами становить 489, які було поділено на чоловічі та жіночі та за значеннями. За результатами кількісного аналізу можемо зробити висновок, що найбільш велика група це група “*припущення*” (до якої ввійшло 10% загальної кількості з мовцями чоловічої статі та 20% з мовцями жіночої статі) в якій зібрано приклади, де модальні дієслова (такі, як *may, might, can, could, ought to* та *must*) виражають реальну або припущенну можливість дії чоловіка або жінки. В центрі нашої уваги – стать адресата та адресанта висловлювання, яке містить модальне дієслово, а також сфера життєдіяльності, до якої відноситься наданий приклад. Беручи до уваги оцінку складову значення модальних дієслів, вважаємо можливим виявити закономірності вживання модальних дієслів відповідно гендерній належності та якостей, на основі яких ґрунтуються стереотипні (або концептуальні) уявлення про чоловіка та жінку в англomовному етнокультурному соціумі.

1. *“It’s a good job,” she finally said. “A lot better now than when I started. I can pick Kevin up after school, and I have the freedom to write whatever I want, as long as it’s in line with my column.”*

У прикладі 1 за допомогою модального дієслова *can* вербалізована можлива здатність суб’єкта жінки виконувати свої обов’язки. Тобто поєднується імпліковане поєднання двох фемінінних ролей які є протилежними за своєю сутті, а саме жінки матері та ділової жінки. Позитивна оцінка суб’єкта жінки такого власного становища передається за допомогою словосполучення “*A lot better now*” та словосполученням “*a good job*”. Це підтверджує сучасну тенденцію прагнення жінок до поєднання сфери сімейних обов’язків, що допускає припустити зміни у стереотипних уявленнях про роль жінки у сучасному англomовному суспільстві, матері водночас із виконанням роботи.

2. *Perhaps she could use the week to do the things around the house she had been meaning to do . . . but that seemed like a waste. Who wanted to spend their vacation painting and hanging wallpaper?*

У прикладі 2 за допомогою модального дієслова *could* вербалізоване припущення щодо можливості суб’єкта жінки виконувати свою хатню роботу.

Хатня робота в межах традиційних стереотипних уявлень відноситься до гендерної ролі домогосподарки, але у цьому прикладі присутня негативна оцінка суб'єкта жінки такої ролі, яка імплікована з порівнянням *“like a waste”* та риторичним запитанням *“Who wanted to spend their vacation painting and hanging wallpaper?”*. Це свідчить про зміни у стереотипних уявленнях у сучасному англomовному соціумі які відображаються у мові.

3. *“I used to, before the divorce. But now, it’s just a lot easier. I can get to work in just a few minutes, Kevin’s school is right down the block, and I never have to take the highway unless I’m going out of town.”*

У прикладі 3 за допомогою модального дієслова **can** вербалізоване припущення можливості суб'єкта жінки виконувати свою роботу, та займатися піклуванням про свою дитину. Суб'єкт жінка після розлучення перекладає весь тягар на свої плечі, та легко поєднує імпліковані поєднання двох фемінінних ролей, а саме роботу та сімейні обов'язки, що виражає позитивну оцінку за допомогою висловлювання *“it’s just a lot easier”*. Це свідчить про зміни у стереотипних уявленнях у сучасному англomовному соціумі які відображаються у мові.

4. *Her three kids kept her busy, and Edward most likely couldn’t get the time off work.*

У прикладі 4 за допомогою модального дієслова **could** у негативній формі вербалізоване припущення щодо неможливості суб'єкта чоловіка виконувати свої сімейні обов'язки. Сімейні обов'язки в межах традиційних стереотипних уявлень відноситься до гендерної ролі чоловіка- сім'янина, але у цьому прикладі присутня негативна оцінка суб'єкта чоловіка такої ролі, у зв'язку із заклопотаністю на роботі, яка імплікована у висловлюванні *“couldn’t get the time off work”*. Це свідчить про зміни у стереотипних уявленнях у сучасному англomовному соціумі які відображаються у мові.

5. *The more he talked, the more her head began to spin. To her, it almost sounded as if he were trying to re-create his relationship with Catherine. “Wait a minute,” she finally said, cutting him off. “I can’t just pick up and leave. I mean . . . work and Kevin’s school . . .”*

У прикладі 5 за допомогою модального дієслова **can** у негативній формі вербалізоване припущення щодо неможливості суб'єкта жінки кинути все та розпочати нове життя. Тобто поєднується імпліковане поєднання кількох сфер життя, де їй необхідно зробити вибір. З одного боку ми розглядаємо суб'єкт жінку як мати та бізнес леді, а з іншого як дружину, яка слідує патріархальним стереотипам має слідувати за чоловіком. Ці фемінінні ролі є протилежними за своєю суттю, але несуть позитивну оцінку суб'єкта жінки такого власного становища, що передається за допомогою виразу *“I can’t just pick up and leave”*. Це підтверджує сучасну тенденцію прагнення жінок до прийняття самостійних рішень, поєднуючи сфери сімейних обов'язків, а також

прагнення бути незалежною від чоловіка, що допускає припустити зміни у стереотипних уявленнях про роль жінки у сучасному англомовному суспільстві. матері водночас із виконанням роботи.

Таким чином, за даними дослідженням, ми бачимо як стереотипні уявлення про маскулітні та фемінітні ролі представлені у англомовному сучасному художньому дискурсі за рахунок вживання модальних дієслів мовцями різних статей.

До перспектив дослідження можна віднести комплексний аналіз функціонування різних за значенням груп модальних дієслів у мовленні чоловіків та жінок у англомовному художньому дискурсі.

Список використаних джерел

1. Бабенко, Л.Г. Лингвистический анализ художественного текста / Л.Г. Бабенко, Ю.В. Казарин – М.: Флинта, Наука, 2003. – 495с.
2. Багдасарян Т. О. Тональный компонент модальности в коммуникации (на материале русского и английского языков): Автореф. дис. ...канд. филол. наук. / Т.О.Багдасарян Краснодар, 2000. – 23 с.
3. Карасик, В.И. Этнокультурные типы институционального дискурса / В.И. Карасик // Этнокультурная специфика речевой деятельности: сб. обзоров ; ИНИОН РАН. – М., 2006. – С 37 – 64.
4. Колшанский Г. В, Объективная картина мира в познании и языке. / Г.В. Колшанский – М.: КомКнига, 2006. – 128 с.
5. Макаров М.Л. Основы теории дискурса. / М.Л.Макаров. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2003.— 280 с
6. Sparks, N. Message In A Bottle / Nicholas Sparks. – NY: Warner Books,1999. – 342 p.
7. Stubbs M. Discourse analysis: The Sociolinguistic Analysis of Natural Language. / M. Stubbs. Oxford: Blackwell, 1983. – 272 p.
8. Widdowson, H.G. 2004. Text, Context, Pretext: Critical Issues in Discourse Analysis. / H.G. Widdowson. Oxford: Blackwell.

Гуляйгородська Р.Г.

Рівненський державний гуманітарний університет

ЛІНГВІСТИЧНА ПРИРОДА І СТИЛІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ МЕТАФОР ТА ЕПІТЕТІВ У ПОВІСТІ РЕЯ БРЕДБЕРІ “КУЛЬБАБКОВЕ ВИНО”

Анотація: У статі розглядаються метафори та епітети у повісті Рея Бредбері “Кульбабкове вино”. Виявлена і досліджена лінгвістична природа та стилістичні функції цих стилістичних прийомів.

Ключові слова: метафора, епітет, троп, лексичні та стилістичні засоби.